

Afrika

foto: Eric De Mliedt

Oxfam
Wereldwinkels

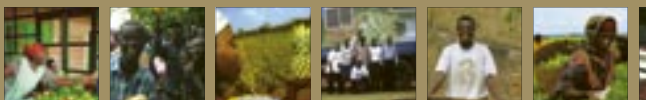
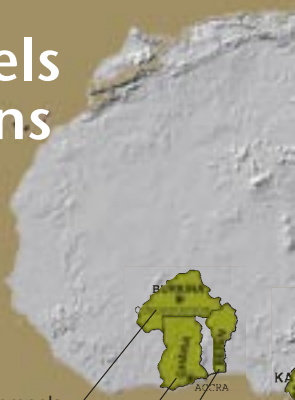
www.oxfam.be

> **Handel, uit respect.**

Oxfam- Wereldwinkels gaat Afrikaans

> Oxfam-Wereldwinkels zet de komende jaren een Afrikaanse bril op. Meer partners in het continent met de grootste armoede is een van onze doelstellingen. Het klinkt mooi, maar het is niet evident: in Afrika zijn écht sterke organisaties van kleine producenten zeldzaam, kwaliteitsproducten schaars, exportdrempels hoog.

Oxfam-Wereldwinkels geeft Afrika niet op. We geloven in de mogelijkheden van het 'zwarte' continent en in de kracht van kleine Afrikaanse producenten. We geloven dat het mogelijk is om in Afrika sterke en geëngageerde organisaties uit te bouwen en we willen die organisaties graag ondersteunen. Op die manier vult Oxfam-Wereldwinkels zijn winkelrekken met meer Afrikaanse producten.

Het armste continent

➤ Afrika is het enige continent dat sinds 1979 armer is geworden. Het aantal Afrikanen dat in extreme armoede leeft, verdubbelde tussen 1981 en 2001. 33 van de 49 Minst Ontwikkelde Landen zijn Afrikaanse landen.

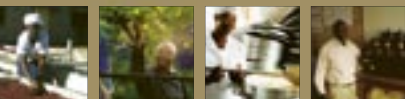
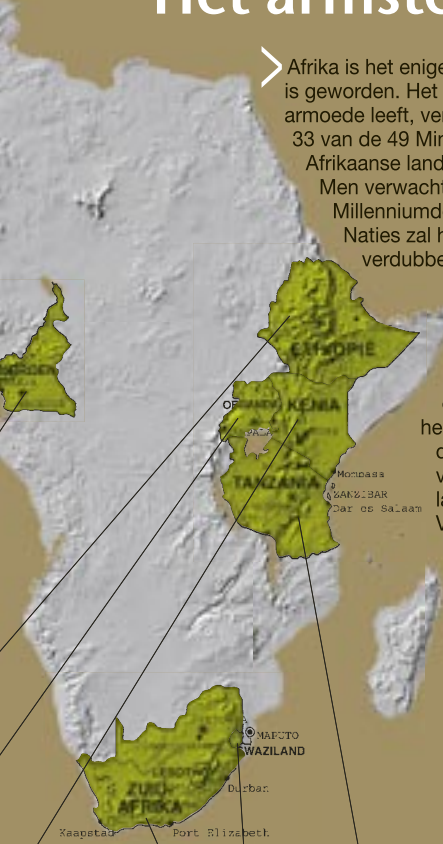
Men verwacht niet dat Afrika tegen 2015 de Millenniumdoelstellingen van de Verenigde Naties zal halen. Daarvoor zijn een

verdubbeling van de ontwikkelingshulp, massale schuldkwijtschelding en meer rechtvaardige handelsregels nodig.

In heel wat Afrikaanse landen is landbouw de belangrijkste economische activiteit. Van heel wat Afrikaanse landen hangt de betalingsbalans heel erg af van de export van één of twee landbouwgrondstoffen.

Van alle internationale handel in de wereld gebeurt slechts 1,5% met Afrika.

Dat kan Oxfam-Wereldwinkels natuurlijk niet laten gebeuren. We zijn toch een beweging die oneerlijke handelsverhoudingen wil aanklagen?

Continent van landbouwers

In Uganda is de landbouwsector goed voor 50% van het bruto nationaal product, 90% van de exportinkomsten en 80% van de tewerkstelling.

> Kleinschalig en exportgericht

Voorname exportgewassen in Uganda zijn koffie, katoen, tabak, thee en suiker. Ze worden voor bijna honderd procent geteeld door kleine zelfstandige producenten.

Tot de jaren zeventig waren katoen en thee de belangrijkste exportgewassen van Uganda. Maar de beide sectoren overleefden de dictatuur van Idi Amin niet; het herstel gaat moeilijk, zelfs een kwarteeuw na Amin. Tegenwoordig is koffie het voornaamste exportgewas, ook al zijn de inkomsten uit koffie drastisch gedaald sinds de koffieprijs in de jaren negentig ineensklapte. Bovendien leidden de economische herstelprogramma's onder invloed van het Internationaal Muntfonds tot privatisering en liberalisering. Het monopolie van de staat voor de verhandeling van de koffie werd verbroken, tal van privé-ondernemingen hebben zich in de koffiehandel gestort. De gevolgen zijn rampzalig: er is geen vaste verkoopprijs meer. En er is veel minder kwaliteitscontrole.

> Koffieland Ethiopië

De exportinkomsten van Ethiopië hangen voor 75 procent af van één product: koffie. 60 procent van de Ethiopische koffie wordt geëxporteerd. In het land zijn 15 miljoen gezinnen (een kwart van de bevolking) voor hun overleven afhankelijk van de koffieproductie.

foto: Jörg Volkmann

foto: traveladdict.be (Nicole Lepée)

➤ **Geef maar katoen**

De West- en Centraal-Afrikaanse katoenproducenten zijn nauwelijks zichtbaar op de markt. Toch leven in die landen zowat 15 miljoen mensen van de katoenteelt. Het 'witte goud' is goed voor meer dan de helft van de exportinkomsten van landen als Burkina Faso, Mali, Tsjad en Benin.

De Afrikanen zouden graag een groter deel van het katoen zelf verwerken. Nu wordt nog geen vijf procent van de oogst ter plaatse verwerkt. Tegen 2010 een kwart van de oogst zelf verwerken, zou 50.000 arbeidsplaatsen scheppen. Maar ondanks de goede oogsten en de mooie voornemens komt er geen schot in de zaak.

De boosdoeners zijn de lage katoenprijzen op de wereldmarkt. En die lage prijzen zijn het gevolg van de subsidies elders in de wereld. De 25.000 Amerikaanse katoenproducenten rijven uit hun nationale schatkist jaarlijks een bedrag van bijna 4 miljard dollar binnen. Dat bedrag ligt hoger dan het volledige bruto binnenlands product van Burkina Faso, een land met twee miljoen katoenboeren. De productiekosten van katoen in de VS liggen drie keer hoger dan in Afrika. Toch overstelpt Amerikaans katoen de wereldmarkt en drukt het de katoenprijzen naar beneden.

Volgens Oxfam International zouden de Afrikaanse producenten in 2001-2002 zowat 300 miljoen dollar aan inkomsten hebben verloren als een rechtstreeks gevolg van de Amerikaanse katoensubsidies.

Stop de afhankelijkheid

foto: Jochem Wijnands

➤ De grote afhankelijkheid van de export van landbouwgrondstoffen zoals koffie en katoen is een ramp voor de Afrikanen. De prijzen voor deze grondstoffen op de wereldmarkt zijn laag en instabiel. De voorwaarden voor de export worden steeds slechter. Ontwikkelingslanden moeten liberaliseren, waardoor het erg moeilijk wordt om de verwerkende industrie van de grond te krijgen. Als de grondstoffencrisis niet structureel wordt aangepakt, legt ze een zware hypotheek op alle inspanningen van de overheid om de armoede te verminderen.

Landen zoeken verschillende strategieën om van die verdomde afhankelijkheid van een of enkele landbouwgrondstoffen af te geraken.

➤ Diversificatie

Maar niet allemaal tegelijk. Neem nu het ananas-verhaal: er is vraag naar ananas, dus krijgen boeren er een goede prijs voor. Daarom gaan boeren in Benin en Burkina Faso massaal ananas aanplanten. Maar in Paraguay en Costa Rica worden ook meer ananassen geplant. Plots is er overal ananas. Aan de vraag is voldaan, de prijzen dalen weer. Weg is de winst.

Of de rozen in Uganda

“We produceerden hoogstamrozen voor de Europese markt. Eens de productie op peil stond, bleek de vraag in Europa omgeslagen en moesten er laagstamrozen geleverd worden. We zaten met een berg rozen die we aan de straatstenen niet kwijt raakten.”

(ambassadeur van Uganda op het Afrikaforum van Oxfam-Wereldwinkels - 29 april 2006)

Meer toegevoegde waarde

Jammer genoeg ontbreekt het Afrika aan mogelijkheden om de landbouwgrondstoffen zelf te verwerken. Met welk geld zal er geïnvesteerd worden in de uitbouw van een voedingsverwerkende industrie?

Ook toerisme, kennisbedrijven en dienstverlening kunnen de afhankelijkheid van landbouwgrondstoffen doorbreken. Maar weer is de vraag: wie kan er investeren?

Lokale en regionale vermarkting

Makkelijker gezegd dan gedaan. Een land als Uganda heeft amper een koopkrachtige middenklasse. Het land heeft vooral nood aan toegang tot buitenlandse markten. De regionale integratie verloopt echter traag en moeizaam. Bovendien probeert de Europese Unie de Afrikaanse markten voor zich op te eisen door met sommige landen zogenaamde ‘Economische Partnerschapsakkoorden’ af te sluiten. Vaak dienen deze akkoorden vooral de belangen van Europese bedrijven, niet zelden botsen ze met inspanningen om de armoede te bestrijden en ontwikkeling te brengen.

Eerlijke handel met Afrika

- Kleine koffieboeren staan een stuk sterker als ze zich organiseren in een coöperatie. Dat zegt Tadesse Meskela van de organisatie Oromia, een Ethiopische koffiëpartner van Oxfam-Wereldwinkels. Oromia verenigt een honderdtal coöperaties, samen goed voor 75.000 kleine koffieboeren. Door samen te werken, wil Oromia de tussenhandelaars de pas

Tadesse Meskela
(foto: Marc Bontemps)

afsnijden. Oromia maakt de koffie zelf klaar voor de export. “Daardoor vloeit het geld van de exportverkoop volledig terug naar de boeren. In combinatie met een goede fairtradeprijs maakt dit een wereld van verschil. Op die manier kunnen de boeren investeren in scholen, water en sociale voorzieningen. En weet je dat alle coöperaties een vertegenwoordiging in onze Algemene Vergadering hebben?”

Zo werkt Oromia aan een andere economie, met producenten die zelf de touwtjes in handen hebben.

- **“Kom op voor een fair handelsbeleid”**

“We moeten de unieke situatie van Brussel als knooppunt van internationale instellingen aangrijpen om zoveel mogelijk lobbywerk en acties voor een ander Europees en internationaal landbouwbeleid te ontwikkelen. Oxfam-Wereldwinkels drijft haar samenwerking met Afrika best nog op. Nieuwe partners betekenen nieuwe groepen producenten die sterker staan en een ommekeer tot stand kunnen brengen. Oxfam-Wereldwinkels moet zich niet enkel met fair trade bezighouden, maar ook met een fair handelsbeleid. Afrikaanse landen moeten het recht krijgen om hun markten af te scherm, eigen economieën op te bouwen en dus onafhankelijker te worden van het Noorden.”

(Paul Goodison, European Research Office, op het Afrikaforum van Oxfam-Wereldwinkels - 29 april 2006)

foto: Elke Van Lerberghe

➤ **“Afrika heeft het recht om zijn markten af te schermen”**

De milieuactiviste Wangari Maathai uit Kenia won in 2004 de Nobelprijs voor de vrede. Ze vindt dat ontwikkelingslanden het recht moeten hebben om hun markten af te schermen voor de internationale concurrentie zolang dat nodig is. “Alle rijke landen hebben ooit hetzelfde gedaan toen hun ontwikkeling nog niet ver genoeg gevorderd was. Een gedwongen vrijmarktbeleid leidt alleen tot meer armoede en tot uitputting van de natuurlijke rijkdommen.” Maathai pleit bovendien voor een meer eerlijke verdeling van de inkomsten uit handel. Slechts 20 procent van de Kenianen profiteert van de inkomsten uit koffie terwijl de grote meerderheid alleen maar armer wordt en nieuwe bossen moet kappen om te overleven. Maathai ziet een positieve ontwikkeling in de manier waarop Afrikaanse landen worden bestuurd. Maar de weg naar een verantwoord leiderschap, dat de ontwikkeling van de hele bevolking ten goede komt, is nog lang. Toen Maathai in 2003 minister in de Keniaanse regering werd, was ze geschokt dat sommige ministers meer bekommerd waren om hun nieuwe Mercedes dan om de 56 procent van de bevolking die onder de armoedegrens leeft. “Al te gemakkelijk zijn Afrikaanse leiders na de onafhankelijkheid in de voetsporen van de koloniale overheersers gestapt zonder dat ze de onderdrukkende structuren hebben aangepakt”, zegt Maathai. Ze verwacht veel van de Afrikaanse Unie en de rol van de actieve civiele samenleving in Afrika om het imago van het continent op te krikken.

(bron: www.6minutes.net)

**Africa Coffee:
ik drink mijn koffie
graag zwart**

De Africa Coffee is een paradepaardje van Oxfam-Wereldwinkels. Hij is een melange van bonen van zowel oude als nieuwe Afrikaanse partners.

> **Koffie uit Ethiopië**

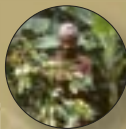
Het land waar koffie zijn oorsprong heeft, is Ethiopië. Oxfam-Wereldwinkels koopt er koffie bij drie coöperaties: Oromia, Sidama en Yirgacheffe. De coöperaties begeleiden de boeren bij de vermarkting van hun koffie en houden de export in eigen handen.

> **Koffie uit Uganda**

Op de flanken van Mount Elgon, op de grens met Kenia, ontstond in 2001 Gumutindo, een samenwerking van vier dorpscoöperaties, goed voor ongeveer 3000 boeren. Dankzij een goed beleid vinden de boeren vlotjes de weg naar de fairtrademarkt. Om de kwaliteit van de koffie te verbeteren, krijgen ze ondersteuning van een Engelse organisatie van eerlijke handel.

> **Koffie uit Tanzania**

In Tanzania koopt Oxfam-Wereldwinkels koffie van twee grote organisaties. Kilimanjaro telt ongeveer 80.000 aangesloten boeren en boerinnen. Kagera is een koepel van 120 dorpscoöperaties (50.000 leden). De beide organisaties garanderen de boeren een vaste afzet en geven vorming over kwaliteit en organische productie. Met de steun van de eerlijke handel kunnen ze echt iets betekenen voor de vele kleine producenten.

> **Koffie uit Kameroen**

Verschillende coöperaties vormen samen de organisatie Macecoop. Voor de kleine 'regenwoudboeren' van Kameroen is koffie telen de enige manier om een inkomen te verwerven.

foto: Eric De Mildt

Eerlijke handel met Zuid-Afrika

Wijn van Stellar

Stellar heeft een voorbeeldfunctie in het uiterste noorden van de Westkaap (270 km ten noorden van Kaapstad): “We waren de eersten in Zuid-Afrika om biodruiven te produceren. We waren de eersten om biowijn te maken. We zijn het eerste wijnbedrijf dat zijn werknemers, haast allemaal kleurlingen, in het kapitaal van het bedrijf laat participeren. We zijn de eersten om biologische wijn van eerlijke handel te verkopen. En we zijn erg blij de eerste Zuid-Afrikaanse wijnpartner van Oxfam-Wereldwinkels te zijn.”

Rozijnen van Eksteenskuil

In het desolate noorden van de provincie Noordkaap werkt een 60-tal kleurlingen samen om druiven en rozijnen te vermarkten. Ze investeren de opbrengst in allerlei sociale projecten.

Rooibosthee van Heiveld

Door een coöperatie te vormen, hebben kleine producenten van rooibosthee een duurzaam alternatief om hun levensstandaard te verbeteren.

Afrika in de wereldwinkel

> Zwarte thee

De bijna 9.000 leden van de producentengroep Kiegoi in Kenia beslissen samen in een comité waaraan ze de premie van de eerlijke handel (0,5 euro/kg verwerkte thee) zullen besteden. De 3000 leden van de coöperaties Igara en Kayonza in Uganda leveren thee aan een fabriek waarvan ze via het kopen van aandelen mede-eigenaar kunnen worden.

De thee van deze producenten wordt verwerkt in de zwarte thee van Oxfam Fairtrade.

> Cacao

Akosua Dufie is een van de 35.000 leden van Kuapa Kokoo, een coöperatie van cacao producenten in Ghana. Oxfam Fairtrade verwerkt de cacao van Kuapa Kokoo ondermeer in chocolade, hagelslag en pralines. De kleine producenten uit het Zuiden hebben een consument nodig die echte chocolade wil eten en die voor zijn reep een eerlijke prijs wil betalen. Jullie helpen ons écht door fairtrade producten te kopen! En jullie moeten ons helpen om de uitbuiting te bannen. De wereldmarkt heeft regels nodig om eerlijk te zijn. Regels die kleine producenten zoals ik beschermen.”

> Chutney en currysaus

Eswatini Swazi Kitchen slaagt erin om met heel beperkte investeringen een dertigtal vrouwen zinvol werk te bezorgen. Het fruit, de groenten, de kruiden en de suiker worden gekocht bij lokale coöperaties en producenten. Bovendien is er veel aandacht voor aidspreventie. De winst van Eswatini gaat onder andere naar een ngo die zorgt voor door hiv/aids getroffen kinderen.

Mango's uit Burkina Faso, ananas van Benin

> Eerst kocht Oxfam-Wereldwinkels gedroogde mango's van de producentengroep 'Cercle des Sécheurs' (CDS) in Burkina Faso. Toen gingen de Burkinезen hun collega's van het 'Centre de Séchage des Fruits Tropicaux' in Benin helpen bij het uitbouwen van een droogatelier voor ananas. Sindsdien zijn er ook gedroogde ananassen in de wereldwinkels. Onze dynamische partnerorganisaties in Burkina Faso en Benin kijken ook uit naar producentengroepen in andere landen. Hun ambitie is een Afrikaans netwerk uit te bouwen van groepen die samenwerken voor een beter Afrika. Daar helpt Oxfam-Wereldwinkels graag aan mee.

> Deze samenwerking tussen twee partners van Oxfam-Wereldwinkels is belangrijk om twee redenen. Ten eerste bevinden de fruitproducenten zich in een neerwaartse spiraal van lage prijzen, tekort aan afzetmarkten en gebrek aan kapitaal om te investeren. Ten tweede zijn er heel veel werkloze jongeren. De verwerking van vers fruit is dan ook een waardevol initiatief, zowel voor de arbeiders die in het bedrijf aan de slag kunnen als voor de producenten die dankzij het bedrijf een verzekerde afzet hebben.

> Het drogen van vruchten is een efficiënt middel om te voorkomen dat rijpe vruchten weggroten. Gedroogde vruchten kunnen veel makkelijker en zoveel langer worden bewaard. Belangrijk in een streek die regelmatig met hongersnood wordt bedreigd!

foto: Traidcraft

Oxfam
Wereldwinkels

www.oww.be

08286 • 157 - oww-ed. 11-2006 • 100% kringlooppapier

Verantw. uitgever: Leen Laenens, Ververijstraat 17, B-9000 Gent. Niet op de openbare weg gooien aub.